

Vlaams
Parlement

ingediend op **1208** (2016-2017) – Nr. 2
19 december 2017 (2017-2018)

Verslag

namens de Commissie voor Buitenlands Beleid,
Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking,
Toerisme en Onroerend Erfgoed
uitgebracht door Karim Van Overmeire

over het voorstel van resolutie

van Güler Turan en Tine Soens

betreffende het advies van het Hof van Justitie
over de verenigbaarheid van ICS
(Investment Court System) met de EU-verdragen

Samenstelling van de Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed:

Voorzitter: Rik Daems.

Vaste leden:

Ingeborg De Meulemeester, Marc Hendrickx, Jan Van Esbroeck, Karl Vanlouwe, Karim Van Overmeire, Manuela Van Werde;

Sabine de Bethune, Vera Jans, Ward Kennes, Johan Verstreken;

Rik Daems, Herman De Croo;

Tine Soens, Güler Turan;

Wouter Vanbesien.

Plaatsvervangers:

Cathy Coudyser, Danielle Godderis-T'Jonck, Andries Gryffroy, Sofie Joosen, Elke Sleurs, Sabine Vermeulen;

Karin Brouwers, Griet Coppé, Joris Poschet, Valerie Taeldeman;

Jean-Jacques De Gucht, Marnic De Meulemeester;

Renaat Landuyt, Steve Vandenberghe;

Bart Caron.

Toegevoegde leden:

Stefaan Sintobin;

Christian Van Eyken.

Documenten in het dossier:

1208 (2016-2017) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

De Commissie voor Buitenlands Beleid, Europese Aangelegenheden, Internationale Samenwerking, Toerisme en Onroerend Erfgoed behandelde op 3 oktober en 12 december 2017 het voorstel van resolutie betreffende het advies van het Hof van Justitie over de verenigbaarheid van Investment Court System (ICS) met de EU-verdragen.

1. Toelichting door Güler Turan, eerste indiener

Güler Turan wijst erop dat haar fractie al diverse initiatieven heeft genomen rond het Comprehensive Economic and Trade Agreement (CETA). De tijd dat elk handelsverdrag welvaart en voorspoed voor iedereen bracht, is duidelijk voorbij. Elk handelsverdrag moet terdege worden bekeken en er moet worden nagegaan in wiens belang het wordt gesloten. Zij is voorstander van handels- en vrijhandelsakkoorden, maar het moet wel gaan om akkoorden die vrij en fair zijn en ten dienste staan van mens en milieu en niet louter van multinationals. De tijd is rijp om voor een nieuwe generatie van handelsakkoorden te gaan.

Het handelsverdrag waarover het nu gaat, behoort daar zeker niet toe. Bij eerdere besprekingen hieromtrent, heeft zij al aangegeven dat er een aantal inhoudelijke bezwaren tegen CETA zijn. Het kan of mag niet dat bestaande standaarden worden verlaagd, en dan gaat het van de voedselveiligheid tot de regelgeving voor de bescherming van het klimaat en het leefmilieu. Er is nog altijd geen garantie dat de bestaande hoge standaarden behouden zullen blijven.

Op procedureel gebied wordt er bij deze oude vorm van handelsverdragen nog altijd voorzien in een regelgevend orgaan ('regulatory body'). Als men vanuit het parlement regelgeving wil opstellen die goed is voor de omgeving, de mensen en de veiligheid, dan moet er eerst via een nog op te richten commissie worden gepasseerd om daar toestemming voor te krijgen. Het parlementaire systeem en het politieke debat worden zo ondergeschikt gemaakt aan een beslissing van een commissie. Het democratisch deficit is daar procedureel dus ook inbegrepen.

Een ander procedureel bezwaar heeft betrekking op de wijze van totstandkoming van de verdragen. Er is wel een poging geweest in de richting van meer transparantie, maar CETA is zeker niet transparant en open tot stand gekomen. Zo werden de middenveldorganisaties niet gehoord. Het gaat hier weliswaar niet om het eerste handelsakkoord, maar het is wel de eerste handelsovereenkomst die zo diepgaand is en de eigen leefwereld danig kan beïnvloeden. Bovendien is, zoals al gezegd, de tijd rijp voor een nieuwe generatie van akkoorden.

Op 16 september 2016 gaf de Vlaamse Regering haar goedkeuring tot ondertekening van CETA. De parlementaire discussie over een voorstel van resolutie over CETA (*Parl.St.* VI.Parl. 2015-16, nr. 822/2) werd uitgesteld tot na die beslissing. Uiteindelijk werd op 27 oktober 2016 een intra-Belgisch akkoord gesloten opdat België CETA zou kunnen ondertekenen. Dat akkoord was het resultaat van lange onderhandelingen, door de opstelling van Wallonië, dat een aantal garanties vroeg.

Ruim voordien, op 26 september 2014, werden de onderhandelingen over het handelsverdrag tussen de Europese Unie (EU) en Canada formeel afgerond en werden de geconsolideerde onderhandelingsteksten gepubliceerd. De onderhandelaars hebben die teksten echter niet geparafeerd, wat hen de kans gaf om tijdens de juridische opschoning van de teksten opnieuw over het omstreden hoofdstuk over investeringsbescherming te onderhandelen. Dat resulteerde in de vervanging van het Investor-State Dispute Settlement (ISDS) door een nieuw op te richten ICS.

Een van de belangrijkste punten van het al vermelde intra-Belgische akkoord van 27 oktober 2016 was dat België de opinie van het Europees Hof van Justitie zou inwinnen over de vraag of de investeerder-staatgeschillenregeling in CETA wel verenigbaar is met de Europese verdragen. Er werd een werkgroep opgestart die een vraag van advies aan het Europees Hof van Justitie zou uitwerken en op 6 september 2017 werd in het Overlegcomité een akkoord bereikt tussen de Federale Regering en de deelstaatregeringen over wat precies de adviesvraag aan het Europees Hof van Justitie zou zijn. Die vraag luidde uiteindelijk: "Is de Brede Economische en Handelsovereenkomst tussen Canada, enerzijds, en de Europese Unie en haar lidstaten, anderzijds, ondertekend te Brussel op 30 oktober 2016, in haar hoofdstuk 8 (Investerings), afdeling F (Beslechting van investeringsgeschillen tussen investeerders en staten), verenigbaar met de Verdragen, met inbegrip van de grondrechten?".

In antwoord op een vraag om uitleg over CETA en de adviesvraag over het Investment Court System bij het Europees Hof van Justitie (*Vragen om uitleg* VI.Parl. 2016-17, nr. 2817) zei de minister-president op 19 september 2017: "Het Hof heeft gemiddeld 18 tot 24 maanden nodig om zijn advies te formuleren. Dat moeten we dus afwachten.". De voorlopige inwerkingtreding van het handelsverdrag is inmiddels al gebeurd op 21 september 2017. Het is nu afwachten hoe de regelgevende samenwerking vorm zal krijgen en wat het effect daarvan op ons democratisch stelsel zal zijn.

Het lid doet een oproep om het parlementair werk ernstig te nemen. Zo moet onder meer ook rekening worden gehouden met het burgerinitiatief waarbij meer dan 15.000 handtekeningen werden verzameld. In het voorliggend voorstel van resolutie wordt dan ook aan de Vlaamse Regering gevraagd om het advies van het Europees Hof van Justitie over de verenigbaarheid van ICS met de EU-verdragen af te wachten alvorens verdere stappen te zetten in de ratificatieprocedure van CETA.

2. Bespreking

Karl Vanlouwe zegt dat dit voorstel van resolutie de zoveelste saga is rond het CETA-akkoord. Bepaalde leden zijn blijkbaar van mening dat dit akkoord op een drafje door het parlement werd gejaagd, terwijl er zeer uitvoerige debatten over werden gehouden, zowel in de commissie als in de plenaire vergadering. Ondertussen is het akkoord ook al gedeeltelijk in werking getreden. Een aantal parlementsleden waren overigens op het ogenblik van de bespreking op buitenlands werkbezoek in Quebec, Canada. Daar begreep men absoluut niet waarom er zoveel verzet was, vooral in Wallonië, tegen CETA.

Het zal geen verbazing wekken dat zijn fractie het voorliggend voorstel van resolutie niet zal goedkeuren. In dat voorstel wordt aan de Vlaamse Regering gevraagd om te wachten met verdere stappen voor de ratificatie van CETA tot het Europees Hof van Justitie advies heeft uitgebracht over de verenigbaarheid van ICS met de EU-verdragen. Hij stelt voor dat de indieners van dit voorstel van resolutie verklaring 37 bij CETA nog eens goed nalezen. Dan zullen zij inzien dat het on hold zetten van de ratificatieprocedure in afwachting van de uitspraak van het Europees Hof, de Vlaamse en de Federale Regering helemaal niet bindt, integendeel. Vlaanderen wil immers wel vooruit met CETA. Het parlement heeft daar vorig jaar de regering al toe opgeroepen, via het voorstel van resolutie dat op 19 oktober 2016 werd aangenomen (*Parl.St.* VI.Parl. 2016-17, nr. 919/3).

Het is alvast een goede zaak dat CETA al gedeeltelijk in werking is getreden en hopelijk volgt de volledige inwerkingtreding. Voor een klein land als Vlaanderen, dat belangrijke havens heeft en vooral gebaseerd is op export, zijn de voordelen van bijkomende vrije handel met een land als Canada zeer groot. De economie zal daardoor groeien en er zal meer werkgelegenheid door komen. Meer dan acht

jaar na de aankondiging van de onderhandelingen, mag het nu zeker vooruitgaan.

De spreker zegt voorts dat hij zal blijven wijzen op de tegenstrijdige houding van sp.a in dit dossier. In het Vlaams Parlement bestrijdt men CETA op alle mogelijke manieren, in het Brussels Hoofdstedelijk Parlement daarentegen werd ingestemd met CETA. Is sp.a nu voor of tegen?

Wouter Vanbesien zegt dat het pro-CETA-standpunt van Karl Vanlouwe inmiddels bekend is. Hier gaat het echter over iets anders, namelijk dat er zekerheid moet zijn dat als het ICS wordt ingevoerd, dat in overeenstemming moet zijn met de Europese regelgeving en de verdragen. Als dat niet het geval mocht zijn, dan zal heel de constructie immers in elkaar vallen. De vraag die aan het Europees Hof van Justitie werd gesteld, is inderdaad een onderdeel van een intra-Belgisch akkoord. Vlaanderen was dan wel geen vragende partij, maar het advies van het Hof werd wel degelijk gevraagd. Dat is een relevante vraag en het antwoord zal dat ongetwijfeld ook zijn. Er is dan ook geen enkele reden om niet op dat advies te wachten. Om die reden zal het lid voor dit voorstel van resolutie stemmen.

Ward Kennes zegt dat het hier om een complexe kwestie gaat. Hij is het met Karl Vanlouwe eens dat CETA een goed verdrag is, maar dat debat werd al gevoerd en daarover gaat het nu niet. Het is positief dat het verdrag al voor 95 percent in werking is sinds september. Daarvoor moet het verdrag op zich niet worden geratificeerd. Bij het voorliggend voorstel van resolutie gaat het om een klein onderdeel van het verdrag, de vervanging van het ISDS door het ICS, wat een goede zaak is. De vraag is echter of dat systeem in praktijk zal kunnen worden gebracht. Voor de wetgever is het toch bijzonder belangrijk om te weten of er geen juridische bezwaren tegen zijn. Op dat punt is er onduidelijkheid en daarom werd door België advies gevraagd aan het Europees Hof van Justitie. Daarnaast is er ook een overweging van opportuniteit: er zijn nog andere regio's die ook dit verdrag moeten goedkeuren en die hebben al beslist om daarmee te wachten. Het is dan ook niet duidelijk waarom Vlaanderen nu haast zou moeten maken met die goedkeuring. Het lid heeft begrip voor de overwegingen van veeleer symbolische aard dat er vooruit moet worden gegaan en dat geen obstructie mag worden gepleegd. Die overwegingen zijn terecht, maar daarnaast zijn er dus ook nog andere afwegingen die moeten gebeuren.

Herman De Croo kan zich hier in grote mate bij aansluiten. Met het ICS is er onmiskenbaar een verbetering, op diverse gebieden, in vergelijking met het vroegere ISDS-systeem. Er werd echter advies gevraagd en het lijkt toch niet aangewezen om daarop vooruit te lopen. Om die reden is het naar zijn mening beter om hic et nunc niet te stemmen over het voorliggend voorstel van resolutie.

Güler Turan beaamt dat de essentie van het debat van vandaag niet het CETA-verdrag is, maar de compatibiliteit van het nieuwe ICS-systeem met het Europese rechtenverhaal. België heeft inderdaad een adviesvraag ingediend bij het Europees Hof en de andere regio's hebben inderdaad al aangegeven dat ze dat advies afwachten vooraleer CETA goed te keuren. Canada is geen ontwikkelingsland, maar een ontwikkeld land met een rechtssysteem dat voldoende bescherming kan bieden aan de investeerders. De Europese en Duitse associatie van rechters (de European Association of Judges en de Deutscher Richterbund) stellen dat het nieuwe ICS niet wettelijk is en dat de onafhankelijkheid van de rechters niet gegarandeerd kan zijn. Verder stelt het Duitse Grondwettelijk Hof dat dit systeem duidelijk in strijd is met de democratische legitimiteit en dat het systeem van de rechtstaat erdoor kan worden ingeperkt. Het lid vraagt dat toch terdege rekening zou worden gehouden met de juridische overwegingen. Als het verdrag toch al voor het overgrote deel in werking is getreden, waarom moet er dan snel worden

gegaan voor de ratificatie? CETA wekt heel wat maatschappelijke beroering, zoals ook al bleek uit het verzoekschrift over de uitvoering van het CETA-handelsakkoord voor inspraak van de nationale en regionale parlementen (*Verzoekschriften* VI.Parl. 2017-18, nr. 1), dat door meer dan 15.000 burgers werd ondertekend. Door CETA niet meteen te ratificeren zal de handel met Canada ook niet stilvallen. De uitvoer naar Canada is overigens maar goed voor gemiddeld 0,58 tot 0,60 percent van de Vlaamse uitvoer. Daarmee staat Canada als exportland voor Vlaanderen tussen Nigeria en Togo.

Tot slot wijst het lid er nog op dat de al vermelde European Association of Judges op 9 november 2015 een verklaring heeft gepubliceerd waarin ze de wettelijkheid en wenselijkheid van ICS ter discussie stelt. Met het voorliggende voorstel van resolutie wordt maar één vraag aan de Vlaamse Regering gesteld, namelijk om te wachten op het advies van het Europees Hof van Justitie vooraleer verdere stappen te zetten in de ratificatieprocedure van CETA. Dat is een kwestie van het opnemen van verantwoordelijkheden en van het vermijden van een blamage ingeval het Hof tot de conclusie komt dat het ICS niet verenigbaar is met de EU-verdragen. Als dit voorstel van resolutie niet wordt goedgekeurd en er binnenkort een ontwerp van decreet wordt ingediend ter ratificatie van CETA, wat zal dan de houding zijn van Ward Kennes en Herman De Croo?

Herman De Croo tekent hierbij aan dat het standpunt van de European Association of Judges van ongeveer vier maanden voor de gewijzigde tekst van CETA dateert en dus voorbijgestreefd en waardeloos is. Voorts wijst hij erop dat het Europees Parlement CETA al heeft goedgekeurd. Als men op federaal of Vlaams niveau de procedure zou willen laten doorlopen, is dat op zich geen probleem. Tot slot geeft hij nog ter overweging mee dat de Waalse houding inzake CETA al voor heel wat blamage heeft gezorgd en geen voorbeeld voor Vlaanderen mag zijn.

Güler Turan repliceert dat de verklaring van de European Association of Judges inderdaad van november 2015 dateert. Dat standpunt gaat echter over "the proposal from the European Commission on a new investment court system", dus niet over ISDS maar wel degelijk over het ICS, zoals dat nu nog voorligt. Voorts blijft het een feit dat niet kan worden genegeerd dat er verschillende zeer kritische stemmen zijn vanuit de juridische wereld en dat België het initiatief heeft genomen om een prejudiciële vraag te stellen. Het antwoord op die prejudiciële vraag zal bindend zijn voor alle EU-lidstaten. Eerder werd al geargumenteed dat het investeringsluik en het vrijhandelsgedeelte twee verschillende zaken zijn. Dat is een goede poging, maar het CETA-akkoord is een en ondeelbaar. Het lid dringt er dan ook op aan om het voorstel van resolutie goed te keuren. Daarmee is immers niets verloren, want het al voorlopig in werking getreden CETA loopt verder. De blamage ten gevolge van de juridisch correcte Waalse houding is bovendien van een totaal andere orde dan de blamage bij goedkeuring van een akkoord dat niet strookt met de EU-verdragen.

Herman De Croo wijst er nog op dat de gezamenlijke interpretatieve verklaring van de EU en Canada van 5 oktober 2016 dateert, dus van elf maanden na de verklaring van de European Association of Judges waarmee hier wordt uitgekapt.

Karl Vanlouwe zegt dat inderdaad advies werd gevraagd aan het Europees Hof van Justitie. In het voorstel van resolutie wordt gevraagd dat advies over de verenigbaarheid van ICS met de EU-verdragen af te wachten alvorens verdere stappen te zetten in de ratificatieprocedure van CETA. Mutatis mutandis wordt dus eigenlijk gevraagd om een wet die in voorbereiding is, niet te laten toepassen in afwachting van een advies. In België is er een Grondwettelijk Hof, waarbij procedures kunnen worden ingeleid om wetten nietig te laten verklaren, om diverse redenen. Voor zover hem bekend, heeft sp.a nog nooit via een voorstel

van resolutie gevraagd om de uitvoering van een wet stop te zetten omdat er een procedure bij het Grondwettelijk Hof loopt. Het is de praktijk van elke dag dat wetten worden uitgevoerd, ook al lopen er procedures bij het Grondwettelijk Hof. Hier gaat het louter om een adviesvraag aan het Europees Hof van Justitie, niet om een vraag om de ratificatie van CETA al dan niet tegen te houden. Gaan Güler Turan en haar partij in de toekomst vragen om bij elke procedure voor het Grondwettelijk Hof de betrokken wet niet uit te voeren in afwachting van de uitspraak van het Hof? Hij besluit met de oproep om het voorliggende voorstel van resolutie niet goed te keuren, zodat de normale wettelijke procedure kan worden gevolgd. Tot slot herhaalt hij zijn oproep aan de indieners om verklaring 37 bij CETA nog eens goed na te lezen.

3. Stemming

Het voorstel van resolutie wordt verworpen met 6 stemmen tegen 3, bij 2 onthoudingen.

Rik DAEMS,
voorzitter

Karim VAN OVERMEIRE,
verslaggever